

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu Mgr. Jany Brothánkové a soudců Mgr. Jana Kašpara a JUDr. Ing. Viery Horčicové v právní věci žalobce: **JUDr. J. S.**, zastoupeného JUDr. Lubomírem Müllerem, advokátem se sídlem Symfonická 1496/9, Praha 5, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, o žalobě proti rozhodnutí ministra vnitra ze dne 21.7.2011 č.j. MV-31159-6/VS-2011,

t a k t o:

- I. Rozhodnutí ministra vnitra ze dne 21.07.2011 č.j. MV-31159-6/VS-2011 a rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 26.01.2011, č.j. OSZ-70837-7/V-Že-2011 se z r u š u j í a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.**
- II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení ve výši 8.640,- Kč, a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám JUDr. Lubomíra Müllera, advokáta.**

O d ů v o d n ě n í

Žalobce se včas podanou žalobou Městskému soudu v Praze domáhá zrušení rozhodnutí ministra vnitra ze dne 21.7.2011 č.j. MV-31159-6/VS-2011, kterým bylo zamítnuto odvolání žalobce proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 26.1.2011, č.j. OSZ-70837-7/V-Že -2011.

Rozhodnutím Ministerstva vnitra ze dne 26. ledna 2011 č.j. OSZ-70837-7/V-Že-2011 podle ust. § 1 odst. 1 nařízení vlády č. 135/2009 Sb., o poskytnutí jednorázového příspěvku ke zmírnění některých křivd způsobených komunistickým režimem, nebyl žalobci přiznán jednorázový příspěvek s odůvodněním, že podle ust. § 1 odst. 1 tohoto nařízení „*Státní občané České republiky, kterým byl přiznán nárok na odškodnění podle § 23 odst. 1 písm. a) zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, a dále státní občané České republiky, kterým byl přiznán nárok na odškodnění za nezákonné zbavení osobní svobody v době od 25. února 1948 do 29. prosince 1989 podle jiných právních předpisů*), mají nárok na poskytnutí jednorázového příspěvku jako náhrady mzdy za dovolenou, na kterou by jim vznikl nárok, pokud by byli v řádném pracovním poměru (dále jen „příspěvek“) a splnění podmínek uvedených v tomto ustanovení podle ministerstva neprokázal, neboť žádal o poskytnutí příspěvku za výkon služby u pomocných technických praporů (dále též „PTP“) v době od 15. listopadu 1950 do 26. listopadu 1952. Ministerstvo uvedlo, že „Podle ust. § 27 zákona č. 92/1949 Sb., branný zákon, ve znění zákona č. 86/1950 Sb. a zákona č. 88/1950 Sb. základní vojenská služba trvala 24 měsíců. Ze sdělení odboru mimorezortní spolupráce Ministerstva obrany ze dne 22. prosince 2010 č.j. 0085/102/2010-7542 vyplývá, že jste 1. října 1950 nastoupil vojenskou základní službu u 23. pěšího

pluku. Od 15. listopadu 1950 do 30. září 1952 jste pokračoval ve výkonu vojenské služby u 51. pomocného technického praporu a později u 58. pomocného technického praporu. Základní vojenskou službu jste vykonával po dobu 24 měsíců. Nešlo tedy o nezákonné zbavení osobní svobody. Po ukončení vojenské služby jste byl dnem 1. října 1952 přidřzen k vykonání výjimečného vojenského cvičení podle ust. § 39 odst. 8 zákona č. 92/1949 Sb. Výjimečné vojenské cvičení jste vykonával v době od 1. října 1952 do 26. listopadu 1952. Dne 26. listopadu 1952 jste byl propuštěn do zálohy. Nebylo prokázáno, že jste byl přidřzen k vykonání výjimečného vojenského cvičení z důvodu zařazení k PTP.“

V rozkladu proti tomuto rozhodnutí žalobce poukázal na předchozí průběh řízení, které bylo zahájeno podáním jeho žádosti ze dne 14. prosince 2009, především na zjištění policejních orgánů v usnesení Policie ČR ze dne 13. 1. 2011, z něhož vyplývá nutnost jiného nazírání na okolnosti rozhodné pro posouzení nároku na příspěvek dle nařízení vlády č. 135/2009 Sb., zejména na výkon základní vojenské služby, neboť z tohoto usnesení vyplývá protiprávní zřízení vojenských pracovních táborů. Nesouhlasil se závěrem, že nejde o nezákonné zbavení osobní svobody, a k tomu (tak jako následně v žalobě) odkazoval na ustanovení zákona o mimosoudních rehabilitacích č. 87/1991 Sb. a ust. § 5 zákona 357/2005 Sb. a v něm vymezené 4 skupiny občanů. Nesouhlasil s aplikací ust. § 27 a následujících zákona č. 92/1949 Sb. (dále jen „branný zákon“) s tím, že vojenskou základní službu vykonával pouze do 14. 11. 1950 a službu od 15. 11. 1950 do 30. září 1952 nelze považovat za základní vojenskou službu podle branného zákona, neboť byl přemístěn pod hrozbou násilí do zařízení, které bylo zřízeno rozkazem ministra národní obrany A. Č. dne 12. 7. 1950 jako pracovní jednotka v rozporu s branným zákonem, ústavním zákonem ČSR a v rozporu čl. 4 Mezinárodní úmluvy o nucené nebo povinné práci z 10. 7. 1930. V září 1950 byl přijat rozkaz o překvalifikaci, kterým byla zavedena klasifikace „E“ pro politicky nespolehlivé. Policejní orgán správně konstatuje, že ustanovení vojenských pracovních jednotek (VPJ) bylo nezákonné a došlo k porušení § 1 zákona č. 92/1949 Sb., ve kterém byly stanoveny úkoly ozbrojených sil. Tvrzení, že nešlo o nezákonné zbavení osobní svobody tak považuje za nesprávné, pokud samotné zařízení, v němž otrockou práci pod ozbrojeným dozorem konal, bylo nezákonné. Pokud jde o přidřzení k vykonání výjimečného vojenského, nesouhlasil s argumentací Ministerstva vnitra, uvedený termín je nesprávný, protože výkon pracovní činnosti v době od 15. 11. 1950 do 30. 9. 1952 a další činnost až do 26. 11. 1952 byla vykonávána nepřerušeně na tomtéž pracovišti u téže jednotky pod stejným velením; nešlo tak o mimořádné vojenské cvičení ve smyslu § 39 odst. 8 branného zákona, protože tento zákon nelze vztáhnout na předmět činnosti, který byl obsahem náplně jeho činnosti. Byl toliko informován, že jeho vojenská služba neskončila a je prodloužena o 1 rok, následně byl propuštěn, když podepsal závazek na 3 roky do hornictví. Tvrzení, že nebylo prokázáno, že byl přidřzen k vykonání výjimečného vojenského cvičení z důvodu zařazení do PTP je tak nesprávný, neboť byl napřed 22 měsíců v PTP a bez přerušení další 2 měsíce ve stejném zařízení a byl v něm umístěn z téhož důvodu. Pokud jde o dovolenou, žalobce tvrdil, že uvedené nařízení vlády je účelově koncipováno jako určitá náhrada mzdy za dovolenou, která byla příslušníkům PTP odeprána. Samotný pobyt v PTP měl znaky omezení osobní svobody z důvodu politické perzekuce, proto nemůže být posuzován jako výkon prezenční služby, v době zařazení v PTP nebyla dovolená upravena, veškerá činnost vojenských pracovních jednotek byla upravena ve Statutu pro činnost vojenských pracovních jednotek schválených ministrem národní obrany v srpnu 1952. V tomto Statutu byly upraveny mimo jiné i povinnosti vojáků v útvech PTP, limity volna byly odstupňovány podle druhu PTP (lehké- těžké), a podle věku, u nejmladších vázány na plnění norem na 140%, volno mohlo být uděleno za 1 měsíc z celkového stavu útvaru do 5% při splnění dalších podmínek. Je zřejmé, že Statut byl koncipován jako represivní na zvláštní skupiny lidí umístěných do těchto zařízení s charakterem omezení osobní svobody. Podpůrně se žalobce dovolával stanoviska Svazu PTP-VTNP a kopie sdělení PČR k uzavření šetření trestního oznámení na pachatele zločinů v souvislosti se zřízením vojenských pracovních jednotek PTP a TP a zavedením výjimečného vojenského cvičení jako nástroje politické perzekuce režimu, který byl zákonem označen za zločinný.

Ministr vnitra žalobou v napadeném rozhodnutí poukázal na předchozí průběh řízení s tím, že již v předchozím řízení ministr vnitra dospěl k závěru, že žadateli by mohl vzniknout nárok na poskytnutí jednorázového příspěvku podle uvedeného nařízení za předpokladu, že prokáže, že dobu

přesahující 24 měsíců strávil z důvodu příslušnosti k PTP v táboře nucených prací nikoliv z důvodů jiných. Nemohlo by jít o případ, kdy se prodloužení pobytu týkalo všech osob v základní vojenské službě; odškodnění by bylo lze poskytnout, pokud by došlo k postupu, který fakticky znamená zbavení osobní svobody a byla-li by tak naplněna podmínka vycházející z ust. § 1 odst. 1 nařízení vlády č. 135/2009 Sb. Při extenzivním výkladu ust. § 18 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb. by tedy bylo možné i s ohledem na nařízení vlády č. 102/2002 Sb., odškodnění za dobu strávenou ve vojenském táboře nucených prací „navíc“ (nad dobu základní vojenské služby) poskytnout.

Vzhledem k tomu bylo provedeno šetření u Ministerstva obrany za účelem zjištění, zda žadatel strávil dobu přesahující 24 měsíců z důvodu příslušnosti k PTP v táboře nucených prací. Dle sdělení Ministerstva obrany byla doba výkonu základní vojenské služby 24 měsíců a mohla být prodloužena o výjimečné vojenské cvičení na dobu nezbytné potřeby a tato cvičení se týkala všech vojáků základní vojenské služby a délka se podle možností započítávala do úhrnné doby cvičení stanovených braným zákonem. Ministr v daném případě proto rozkladu žalobce nevyhověl, když i výjimečná vojenská cvičení se netýkala pouze občanů zařazených k výkonu vojenské základní služby v PTP, ale podléhali jim všichni vojáci základní vojenské služby bez rozdílu. V dalším odůvodnění zopakoval ministr zjištění ohledně doby vojenské služby, resp. doby zařazení žadatele u PTP s tím, že v intencích sdělení uvedeného ministerstva a vzhledem k tomu, že žadatel nedoložil relevantní listinné ani jiné důkazy, které by jednoznačným způsobem prokázaly jeho nárok na přiznání jednorázového příspěvku, rozhodl na rozklad zamítnout. K dokumentům Policie ČR, Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, na které se žadatel odvolával v rozkladu a v písemném dodatku, ministr vnitra uvedl, že je nemůže akceptovat, nemohou nahradit listinné důkazy o splnění podmínek pro uplatnění nároku podle uvedeného nařízení.

Žalobce v žalobě tvrdí (a v tom ohledně skutkového stavu věci, zejména časových údajů z let 1950-1952 není mezi stranami sporu, a odpovídá tento stav i údajům ze spisu předloženého Ministerstvem obrany), že byl odveden k výkonu základní vojenské služby dne 1.10.1950 a do 14.11.1950 tuto službu v souladu s branným zákonem vykonával. Po uvedených 6 týdnech od 15.11.1950 do 26.11.1952 byl ve vojenském táboře nucených prací (dále též „VTNP“), resp. byl přeřazen k vojenským pomocným technickým praporům (dále též „PTP“), tj. ke službě, která byla prováděna podle Statutu pro činnost vojenských pracovních jednotek (VPJ), z toho na výjimečném vojenském cvičení byl od 1.10.1952 do 26.11.1952 dle Směrnice Ministerstva vnitra z 15.4.1952. Proto za dobu v PTP (včetně vojenského cvičení, rovněž v PTP) žádal příspěvek dle uvedeného vládního nařízení.

Žalobce namítá, že rozhodnutí ministra vnitra trpí řadou pochybení, používá nepravdivé údaje a zamlčuje rozhodné důkazy prokazující jeho nárok, konkrétně vytýká, že **(bod A)** žalovaný odmítl přiznat vojenské službě v PTP-VTNP charakter nezákonného zbavení osobní svobody v rozporu s právní úpravou stanovenou v ust. § 5 zákona č. 357/2005 Sb., kdy podle tohoto ustanovení, v rámci mimosoudních rehabilitací mají nárok na zvláštní příspěvek k důchodu čtyři zde vyjmenované skupiny: politický vězeň, občan zařazený do TNP, voják označený za politicky nespolehlivého, zařazený do PTP-VTNP, řeholník a kněz internovaný v centralizačním klášteře. Čtyři různé internační formy politické perzekuce mají společnou vlastnost - splňují náležitosti nezákonného zbavení osobní svobody a tyto skupiny jsou si před rehabilitačními zákony rovny. Tato rovnost je uznána i ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, rozhodnutí pod č. 1584, sešit 6/2008, kdy se pro nárok na zvláštní příspěvek k důchodu podle § 5 zákona č. 357/2005 Sb. doby neoprávněného výkonu vazby nebo trestu odnětí svobody, doby zařazení v TNP civilních i vojenských nebo v centralizačním klášteře počítají. Žalobce tak dovozuje, že pokud by doba věznění a doba vojenské služby v PTP-VTNP neměla stejný charakter „nezákonného zbavení osobní svobody“ nebylo by možné, aby tyto doby dvou nebo třech internačních forem politické perzekuce byly počítány a přiznáván nárok na zvláštní příspěvek k důchodu žadatelům Českou správou sociálního zabezpečení, který tím splnil podmínku 12 měsíců pobytu takové internace součtem dob. Od roku 2008 takto uvedená správa rozhodla mnohokrát, žalobci byl také tento příspěvek k důchodu dle zákona č. 357/2005Sb. přiznán a pobírá jej (rozhodnutím ČSSZ z 2.5.2006). Žalobci byla také přiznána rozhodnutím Ministerstva obrany ze dne 26.4.2000 jednorázová náhrada dle nařízení vlády č. 102/2002 Sb. za každý měsíc vojenské služby v PTP-VTNP, tento nárok žalobce doložil. V daném případě oproti tomu žalovaný

resp. ministr vnitra v rozhodnutí tvrdí, že „výkon základní vojenské služby u PTP nezakládá nárok na poskytnutí jednorázového příspěvku ke zmírnění některých křivd způsobených komunistickým režimem“, aniž by toto odůvodnil, podklady, které dokládají nárok (přílohy č. 12/A a 12/B) označuje za irelevantní listinné důkazy, ačkoli z hlediska právní úpravy jak vládní nařízení č. 135/2009 Sb., tak vládní nařízení č. 102/2002Sb. vychází z ust. § 8 zákona č. 198/1993 Sb.

V návaznosti v bodě **B)** žalobce namítá, že nebylo postupováno v souladu s § 10 správního řádu, žalovaný přehlédl, že podle vládního nařízení č. 135/2009 Sb. má poskytovat příspěvek ke zmírnění křivd způsobených komunistickým režimem. O tom, že vojenská základní služba u PTP zakládá povahu nezákonného omezení osobní svobody rozhodl parlament právě přijetím zákona č. 357/2005 Sb., jak bylo v rozkladu namítáno, s tím, se ministr vnitra nevypořádal, stejně tak jako s námitkou, že tím došlo k realizaci ust. § 8 zákona č. 198/1993 Sb. o protiprávnosti komunistického režimu, který v § 1 za jeden ze způsobů politické perzekuce označuje i povolávání k výkonu základní vojenské služby v PTP. V rozporu s ust. § 50 odst. 4 správního řádu nebylo přihlédnuto k podkladům pro rozhodnutí, např. Usnesení Policie ČR z 13.1.2011, které je označeno za irelevantní důkaz. Žalobce poukazoval na souvislost mezi Směrnicí o náboru politicky nespolehlivých občanů na výjimečné vojenské cvičení z 15.4.1952, kdy žalobce toto cvičení konal od 1.10.1952, nebylo tedy konáno podle § 39 odst. 8 branného zákona, podle něhož takové cvičení je určeno pro řadové vojáky k osvojení bojové techniky, tedy jen pro ty, kterým byla svěřena zbraň. To však nebyl případ žalobce.

Žalobce dále vytýká, že napadené rozhodnutí se odvolává na „intence sdělení Ministerstva obrany“, aniž je konkretizuje. Žalobce nárok doložil stejně jako vůči Ministerstvu obrany a toto ministerstvo správně pochopilo ust. § 18 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb., kterým byly zrušeny rozkazy, jimiž byly občané označeni za politicky nespolehlivé zařazení v letech 1948 až 1954 do vojenských táborů nucených prací po dobu základní vojenské služby a výjimečného vojenského cvičení. Podle napadeného rozhodnutí však takováto základní vojenská služba probíhala podle branného zákona, tento závěr je tak nepřijatelný a je tak nepodložené tvrzení, že žalobce nesplnil podmínky nařízení vlády č. 135/2009 Sb. Toto pak vyplývá z neznalosti právní úpravy soudních a mimosoudních rehabilitací, kdy ust. § 18 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb. byly ke dni účinnosti tohoto zákona (k 1.4.1991) zrušeny povolávací rozkazy, kterými byli vojáci zařazení po dobu základní vojenské služby do PTP, byla tak převzata forma ze zákona o soudní rehabilitaci č. 119/1991 Sb., s důsledky z toho plynoucími, tj. nárokem na odškodnění za křivdu spáchanou tím, že byli nuceni vykonávat vojenskou službu jako občané označení za politicky nespolehlivé, a proto konat „výcvik beze zbraně“. Žalobce také poukazuje na to, že u ostatních tří skupin shora vymezených žalovanému postačuje potvrzení o délce nezákonného omezení osobní svobody v „zařízení“ – definovaném ve smyslu ust. § 5 zákona č. 357/2005 Sb., jako prostor, ve kterém byli internováni občané v rozporu s tehdy platnou ústavou republiky. Žalobce se odvolával také na usnesení Policie z 13.1.2011 (trestní věc s rozbořem protiprávnosti zřízení VTNP), s jeho argumentací se žalovaný nevypořádal.

Žalobce (bod **C)** poukazuje na to, že 1.10.1950 sice nastoupil k výkonu základní vojenské služby k bojovému útvaru, ale byl v něm pouze 6 týdnů, poté byl odzbrojen a pod ozbrojenou eskortou přemístěn do PTP proto, že byl označen za občana politicky nespolehlivého; tomu odpovídala i přidělená vojenská odbornost: výcvik beze zbraně a na místo cvičení ve zbrani práce v dolech. Využití vojáků jako levné pracovní síly na stavbách a v dolech nemá oporu v žádném ustanovení branného zákona. K tomu poukazoval proto na informace Vojenského historického ústavu Praha, dle nichž vojenské pracovní útvary (PTP, VTNP) byly nezákonně zřízeny, v rozporu s branným zákonem směrnicí MO – Statutem vojenských pracovních jednotek Dr. Č. nad rozsah jemu svěřené pravomoci, jak uvádí i usnesení Policie ČR z 13.1.2011. Ohledně tvrzeného nároku na dovolenou podle branného zákona (dle stanoviska žalovaného), žalobce uvádí, že tento nárok byl u branců v bojových útvech, žalobce neměl žádnou dovolenou od předání do pravomoci velitele PTP, branným zákonem garantovaná dovolená byla nahrazena ve Statutu pro činnost Pomocných technických praporů v čl. 10 uvedeným způsobem udělování odměn ve formě volna, na to nebyl žádný nárok, protože byl závislý na docilování určité úrovně pracovních výkonů a plnění norem. Šlo o způsob obvyklý ve vězení i v táborech nucených prací civilních a centralizačních kláštorech; ve vojenských pracovních jednotkách (dále též „VPJ“) byly „dovolené“ jako kolektivní odměny.

K úvaze vyslovené v napadeném rozhodnutí ve vztahu k předchozím závěrům ministra (v předchozím zrušujícím rozhodnutí), že by v jednotlivých případech mohl vzniknout nárok za předpokladu prokázání, že „dobu přesahující 24 měsíců strávil z důvodu příslušnosti k PTP ve VTNP a nikoliv z důvodů jiných“, žalobce poukazuje na odlišnost rozkazů k výkonu základní vojenské služby dle branného zákona od rozkazů k výkonu služby k PTP, kdy šlo o politicky nespolehlivého občana a na to, že 23 dnů výjimečného vojenského cvičení v jeho případě nebylo nařízeno z důvodů uvedených v ust. § 39 odst. 8 branného zákona „na dobu nezbytně nutnou k osvojení si bojové techniky“, ale podle směrnice zpracované a podepsané bývalým náměstkem ministra vnitra J.S. dne 15.4.1952, která se týkala povolávání osob politicky nespolehlivých na taková cvičení, účelem bylo odstranit z civilního života tyto osoby a získat levné pracovní síly pro doły a stavebnictví. Žalobce tedy nebyl „přidržen“ k výkonu výjimečného vojenského cvičení dle branného zákona, ale pracoval v dole jako horník. Velkou skupinou povolanou nebo přemístěnou do PTP v roce 1950 bylo téměř 7.000 branců vyloučených z vysokých škol, kterým bylo zrušeno povolení odkladu vojenské služby, k jejich vyloučení ze škol došlo na základě prověrek prováděných komisemi zřízenými akčními výbory KSČ na fakultách. Vzhledem k zjištění malého počtu osob takto vybraných z civilu v roce 1952 bylo pro příslušníky PTP, jimž služba měla skončit k 30.9.1952 rozhodnuto o tom, že budou „přidrženi“.

V bodě D) žalobce znovu zdůrazňuje protiústavnost postupu Ministerstva obrany v letech 1950 a násl. stran zřízení PTP, na Směrnici pro utvoření a činnost útvarových výběrových komisí podepsanou dr. Č. v r. 1950 a Směrnici pro povolávání nespolehlivých osob na výjimečná cvičení z 15.4.1952, platných do 31.12.1954. Opětovně poukazuje na to, že žalovaný přehlédl i ust. § 8 zákona č. 198/1993 Sb., kterým byla vláda zmocněna, aby napravila křivdy spáchané na odpůrcích a osobách postižených perzekucí v oblasti : sociální, zdravotní a finanční. Aplikované nařízení vlády tak dle § 1 dopadá na politické vězně (§ 23 zákona č. 119/1991 Sb.), na příslušníky TNP podle § 17 zákona č. 87/1991Sb., na příslušníky vojenských útvarů PTP-VTNP dle § 18 odst. 1 téhož zákona nebo i na řeholníky a kněze dle § 18 odst. 2 téhož zákona. Opakovaně pak vytýká napadenému rozhodnutí vady již předně vytčené.

Žalovaný ve vyjádření k žalobě uvádí, že účelem nařízení vlády č. 135/2009 Sb. je jednorázově finančně odškodnit osoby, které byly v době komunistické totality neoprávněně vězněny, tedy osoby, kterým bylo vyplaceno odškodnění jakožto náhrada za ztrátu na výdělku za každý měsíc vazby a výkonu trestu odnětí svobody, popřípadě osoby, kterým byla namísto této náhrady vyplacená náhrada za ztrátu na výdělku po dobu vazby a výkonu trestu odnětí svobody podle obecných předpisů, a dále tedy poskytnout oprávněným osobám náhradu mzdy za dovolenou, na kterou by jim vznikl nárok byly-li by v řádném pracovním poměru. Předmětné nařízení vlády se tak vztahuje pouze na státní občany, kterým byl přiznán nárok na odškodnění podle ust. § 23 odst. 1 písm. a) zákona č. 119/1990 Sb. a dále na státní občany, kteří byli nezákonně zbaveni osobní svobody v době od 25. 2. 1948 do 29. 12. 1989 a byly za toto nezákonné zbavení osobní svobody odškodněny dle jiných právních předpisů. Ve vztahu k jednorázovému příspěvku jako náhrady mzdy za dovolenou se jedná tedy o případy, kdy je institut dovolené pojmově vyloučen vzhledem k charakteru nezákonného zbavení osobní svobody. Povahu požadovaného nezákonného zbavení (nikoliv pouze omezení) osobní svobody je nutné posuzovat podle ust. § 23 odst. 1 písm. a) zákona č. 119/1990 Sb. Podle žalovaného lze proto za „nezákonné zbavení osobní svobody“ považovat pouze vazbu a výkon trestu odnětí svobody nebo jiné jemu naroven postavené nezákonné zbavení osobní svobody, což jsou situace, v nichž je vyloučeno nejen poskytnutí dovolené, ale ze kterého nárok na dovolenou ani nevzniká.

Občan, který byl povolán k plnění povinné vojenské služby ze zákona nárok na dovolenou měl. Tato skutečnost nebyla zpochybněna tím, že osobám zařazeným po dobu základní vojenské služby a výjimečného vojenského cvičení do vojenských táborů nucených prací byly na základě ust. § 18 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb. zrušeny povolávací rozkazy, kterými byly v letech 1948 až 1954 zařazeny po dobu základní vojenské služby do pomocných technických praporů, jakož i povolávací rozkazy na výjimečná vojenská cvičení k pomocným technickým praporům podle ust. § 39 branného zákona, a to z toho důvodu, že ust. § 18 odst. 2 zákona 87/1991 Sb. nebyl těmto osobám přiznán nárok na odškodnění; nárok byl přiznán pouze řeholníkům a kněžím internovaným v centralizovaných

klášterech s režimem obdobným táborům nucených prací, a to v rozsahu stanoveném v ust. § 17 odst. 2 tohoto zákona.

Na osoby zařazené po dobu základní vojenské služby a výjimečného vojenského cvičení je stále nahlíženo jako na osoby, které plnily u pomocných technických praporů základní vojenskou službu, a proto na ně nelze nahlížet jako na osoby, které byly po tuto dobu zbaveny osobní svobody. K tomu žalovaný poukazuje na ust. § 60 zákona č. 218/1999 Sb., o rozsahu branné povinnosti a o vojenských správních úřadech, kterým byl zrušen původní branný zákon, kdy branná povinnost, která vznikla občanovi podle § 5 odst. 2 branného zákona (zákona č. 92/1949 Sb. ve znění pozdějších předpisů) se považuje za brannou povinnost podle tohoto zákona. Vojenská základní služba trvala 24 měsíců, v případě žalobce od 1.10. 1950 do 30. 9. 1952, od 1. října 1952 byl pak přidřzen k vykonání výjimečného vojenského cvičení do 26. listopadu 1952.

Žalovaný odkazuje dále na odpověď Ministerstva obrany, odboru mimorezortní spolupráce ze dne 22. prosince 2010, která potvrzuje průběh vojenské základní služby a výjimečného vojenského cvičení v případě žalobce, s tím, že z ní vyplývá, že žalobce nebyl označen jako politicky nespolehlivý, nebyl tedy klasifikován jako osoba „E“ a že výjimečné vojenské cvičení se netýkala pouze občanů označených za politicky nespolehlivé, ale podléhali jim všichni vojáci základní služby bez rozdílu a jejich délka se započítává do úhrnné doby cvičení stanovených zákonem.

Tvrzením žalobce, že nárok na jednorázový příspěvek podle nařízení vlády č. 135/2009 mu přísluší, proto, že byl odškodněn přiznáním zvláštního příspěvku podle zákona č.357/2005 Sb. nelze přisvědčit, neboť přiznaný zvláštní příspěvek nebyl koncipován jako odškodnění za nezákonné zbavení osobní svobody (po kterou nenáležela dovolená), ale jako kompenzace za dobu zařazení ve vojenském táboře nucených prací (tj. i PTP), jestliže rozkaz o jeho zařazení do tohoto tábora byl zrušen podle ust. § 18 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb. ve znění dalších předpisů. Žalovaný je, proto toho názoru, že pro poskytnutí jednorázového příspěvku jako náhrady mzdy za dovolenou ve smyslu uvedeného nařízení není v případě žalobce právní podpory, a proto navrhl soudu, aby i žalobu zamítl.

Žalobce podáním soudu 16. 1. 2005 reagoval ve vztahu k žalovaným dovozovanému tvrzení z odpovědi Ministerstva obrany ze dne 22. prosince 2010, že nebyl označen jako politicky nespolehlivý a klasifikován jako osoba „E“ tím, že soudu předložil dopis adresovaný Ministerstvu obrany, jímž se dožadoval vysvětlení. Poukazoval v dopise na rozkaz z 4.12.1950, na základě něhož byl na základě rozhodnutí komise odvelen k pomocnému technickému praporu 51 Mimoň, kam byl dopraven ozbrojenou eskortou dvou poddůstojníků, a kde byl mj. uvítán osobou, která jej jako předseda prověřkové komise zřízené při akčním výboru právnické fakulty Masarykovy univerzity vyloučila ze studia z politických důvodů pro činnost funkcionáře Československé strany národně-socialistické. Příčinnou souvislost mezi vyloučením ze školy po únoru 48 a následným zařazením do PTP má za nepochybně danou, když útvarové komise postupovaly podle Směrnice pro utvoření a činnost útvarových výběrových komisí, podle níž do PTP byly zařazovány osoby po únoru 1948 vyloučené ze studia z politických důvodů.

V replice žalobce setrval na svém výkladu právních předpisů upravujících soudní a mimosoudní rehabilitace, zopakoval a podrobně rozvedl své námitky proti napadenému rozhodnutí uvedené již v žalobě s tím, že ve smyslu ust. § 1 odst. 1 nařízení vlády č.135/2009 Sb. nelze za oprávněné osoby považovat jen občany rehabilitované dle zákona 119/1990 Sb. v rozsahu ust. § 23, ale i další skupiny osob, má-li uvedené nařízení realizovat zmocnění ust. § 8 zákona č. 198/1993 Sb. o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu, tedy nápravu křivd spáchaných na odpůrcích tohoto režimu, kteří byli postiženi perzekucemi z důvodů politických. Obsáhle oponuje spojení institutu „zbavení osobní svobody“ toliko s výkonem vazby a trestu odnětí svobody, má za to, že žalovaný dává ust. § 23 zákona č. 119/1990 Sb. význam, který nemá, poukazuje i na to, že uvedený zákon o soudních rehabilitacích, § 23, obsahuje pět náhrad (náhradu za ztrátu výděлку, náhradu škody na zdraví, náhradu nákladů trestního řízení, náhradu nákladů obhajoby a náhradu zaplaceného peněžitého trestu) a není zmíněna náhrada křivdy za dovolenou, a že v tomto zákoně není užito institutu „zbavení osobní svobody“ a tedy ani principiální spojení zbavení osobní svobody s výkonem vazby nebo trestu odnětí svobody. V § 1 nařízení vlády č. 135/2009 Sb. je pak institut nezákonné zbavení osobní svobody spojen i s druhou skupinou, na kterou se vztahují jiné právní předpisy, než jen ust. § 23 zákona č.119/1990 Sb. Kromě výhrad proti průběhu správního řízení od počátku a argumentaci strany

žalované v něm žalobce opětovně poukazuje na to, že vojenské tábory nucených prací byly zřízeny bez právní opory v rozporu s tehdejší právní řádem, šlo o jednu z forem zneužití armády k politické perzekuci. Ve vztahu k nároku v dané věci tj. náhrady mzdy za nečerpanou dovolenou žalobce tvrdí, že nárok na dovolenou ve smyslu uvedeného nařízení příslušníkům ve vojenských táborech nucených prací vůbec nebyl přiznán, pokud šlo o udělení volna, šlo pouze o odměnu, která mohla být udělena kolektivu a to za podmínek stanovených Statutem pro činnost vojenských pracovních jednotek. Jeho práce v dole ČSA v Ostravsko-karvinském revíru od 5. 12. 1950 do 26. 11. 1952 nebyla na základě uzavřeného pracovního poměru s ním, smluvní podmínky za žalobce s národním podnikem projednával velitel, rovněž mzda byla vyplacena podnikem armádě, jim byly strhávány částky za ubytování v kasárnách, za stravování v kasárnách, za ošacení, za politickou nespolehlivost a zbytek mzdy ve výši kapesného příslušel skutečným vojenským pracovníkům. Armáda(velitel roty) přebíral i odměnu v hotovosti za nečerpanou dovolenou tedy i částky, na které měl žalobce nárok, a které zůstaly vojenské správě celé. Institut dovolené byl tak upírán, pojmově vyloučen vzhledem k represivnímu zaměření útvarů PTP-VTNP. Žalobce ohledně možnosti přiznání nároku dle uvedeného nařízení poukazuje na to, že v předchozím vydaném rozhodnutí ministra vnitra nebyla zcela vyloučena možnost poskytnout jednorázový příspěvek jako náhradu mzdy za nevyčerpanou dovolenou příslušníkům PTP, neboť se ministr zabýval tím, zda se výjimečná cvičení týkala či netýkala všech vojáků základní služby, či jen příslušníků PTP.

Žalobce dále 9.5.2012 soudu předložil dopis ministra obrany ze dne 23.4.2012(čl. 80 soudního spisu), s odvoláním na něj dovozoval, že žalovaný vycházel z dřívějšího stanoviska Ministerstva obrany ČR, které však bylo tímto dopisem revidováno a dle něhož povolání k PTP (vojenským) bylo nezákonným omezením osobní svobody, protože samotné zřízení těchto táborů bylo v rozporu s branným zákonem.

Při jednání soudu konaném 6.9.2012 zástupce žalobce vytkl, že podle uvedeného nařízení vlády musí být splněny čtyři podmínky, a to: 1) podmínka státního občanství /kterou žalobce splňuje/; 2) musí jít o osobu, které byl přiznán nárok na odškodnění, a to podle § 23 zákona č. 119/1990Sb., a nebo jiného právního předpisu/žalobci bylo odškodnění přiznáno podle vládního nařízení 102/2002Sb./; 3) podmínka, aby šlo o nezákonné zbavení osobní svobody /v daném případě došlo k povolání k vojenské službě, ale žalobce nevykonával vojenskou službu na obranu státu, ale kopal v dole, a tedy byl zbaven osobní svobody, protože služba v PTP nebyla řádnou vojenskou službou/; 4) podmínka, aby k omezení osobní svobody došlo od 25.02.1948 do 29.12.89. Žalobce tak splňuje všechny čtyři podmínky, které toto nařízení stanoví. Ohledně výkladu právního předpisu odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu 4Ads 10/2006-75 a obtížnou orientaci v rehabilitačních předpisech, dovolával se nálezu Ústavního soudu II.ÚS 187/2000 ze dne 12.03.2001. Zástupce žalovaného odkázal na vyjádření k žalobě.

Soud ve smyslu ust. § 77 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního ve znění pozdějších předpisů (dále jen s.ř.s.) provedl žalobcem navržené důkazy (soudní spis č.l. 50, 52, 60,80-81), a dále, kromě obsahu správního spisu předloženého žalovaným, doplnil důkazní situaci spisem Ministerstva obrany(č.l. 77/1) a opisem Úmluvy mezi velitelstvím vojenských pracovních jednotek a hlavní správou vojenských staveb o poskytování pracovní výpomoci(čl.92/A). Ve smyslu ustanovení § 74 odst. 1 s.ř.s. se k věci vyjádřil člen Svazu PTP- Česká republika, vojenské tábory nucených prací.

Městský soud v Praze přezkoumal žalobou napadené rozhodnutí a jemu předcházející řízení před správním úřadem v mezích žalobních námitek uplatněných v žalobě. Při přezkoumání vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době vydání žalobou napadeného rozhodnutí podle ustanovení § 75 s.ř.s. Věc posoudil takto:

Nápravu křivd způsobenou komunistickým režimem (soudní rehabilitaci) realizoval s účinností od 1.7.1990 zákon č. 119/1990 Sb., jímž byly jednak přímo ze zákona ve vymezených případech zrušeny odsuzující soudní rozhodnutí, a který umožnil přezkoumání případů osob takto protiprávně odsouzených v důsledku porušování zákonnosti na úseku trestního řízení a odstranění nepřiměřené

tvrdosti v používání represe, a mj. v ust. § 23 stanovil způsob přiměřeného hmotného odškodnění způsoby, které žalobce v replice označil.

V oblasti mimosoudní nápravu křivd, resp. „zmírnění následků některých majetkových a jiných křivd vzniklých občanskoprávními a pracovněprávními úkony a správními akty, učiněnými v období od 25. února 1948 do 1. ledna 1990 (dále jen "rozhodné období") v rozporu se zásadami demokratické společnosti, respektující práva občanů vyjádřená Chartou Organizace spojených národů, Všeobecnou deklarací lidských práv a navazujícími mezinárodními pakty o občanských, politických, hospodářských, sociálních a kulturních právech.“, ale též podmínky uplatňování nároků vyplývajících ze zrušených výroků o trestu propadnutí majetku, propadnutí věci nebo zabránění věci, jakož i způsob náhrady a rozsah těchto nároků (§1 odst. 2) /i s odkazem na ust. § 23 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., a zákon č. 82/1968 Sb., ve znění zákona č. 70/1970 Sb./ založila ust. zákona č. 87/1991 Sb. s účinností od 1.4.1991.

Tento zákon o mimosoudních rehabilitacích v ust. § 16 odst. 3) stanovil, že náhradu za vazbu a výkon trestu odnětí svobody přesahující tři měsíce je v rozsahu a za podmínek stanovených v § 23 zákona č. 119/1990 Sb., ve znění zákona č. 47/1991 Sb., povinen poskytnout příslušný ústřední orgán státní správy republiky.

Ustanovením § 17 odst. 1 a 2 tohoto zákona byla zrušena rozhodnutí o zařazení do tábora nucených prací vyslovená podle zákona č. 247/1948 Sb., o táborech nucené práce (tzv. „civilní“ tábory nucených prací, pozn.soudu), a zařazení do pracovního útvaru vyslovená podle nařízení Slovenské národní rady č. 7/1948 Sb. SNR, o zřízení pracovních útvarů, ledaže by už předchozí potrestání jasně ukazovala, že šlo o osobu soustavně páchající majetkovou trestnou činnost, a příslušný ústřední orgán státní správy republiky byl zavázán poskytnout peněžní náhradu za dobu strávenou v táboře nucených prací nebo v pracovním útvaru v rozsahu a za podmínek stanovených v § 23 zákona č. 119/1990 Sb., ve znění zákona č. 47/1991 Sb.

Ustanovením § 18 téhož zákona byly zrušeny rozkazy, kterými byly občané označení za politicky nespolehlivé zařazeni v letech 1948 až 1954 do vojenských táborů nucených prací po dobu základní vojenské služby a výjimečného vojenského cvičení podle § 39 zákona č. 92/1949 Sb., branný zákon. Za vojenské tábory nucených prací se pro účely tohoto zákona považují silniční prapory ženijního vojska zřízené od 2. 8. 1948 do 1. 9. 1950 a pomocné technické prapory a vojenské báňské oddíly, jejichž příslušníci byli na důlní práce odvedeni od 25. února 1948 do 1. září 1950 a pracovali v dolech nejméně 12 měsíců bez předepsaného pravidelného střídání. Příslušníci vojenských báňských oddílů uvedených ve větě druhé se považují za osoby oprávněné podle § 14 odst. 2, i kdyby nebyli do vojenských báňských oddílů zařazeni na základě rozkazů. Dle odst. 2) Řeholníkům a kněžím internovaným v centralizovaných klášterech s režimem obdobným táborům nucených prací přísluší nárok na odškodnění za dobu takové internace v rozsahu stanoveném v § 17 odst. 2 zákona.

Zákon č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu, mezi způsoby perzekuce občanů, resp. užívané mocenské nástroje mj. zařadil i žalářování ve věznicích a táborech nucených prací a povolávání občanů k výkonu vojenské služby v Pomocných technických praporech a Technických praporech na neomezenou dobu. Ust. § 8 tohoto zákona byla vláda zmocněna, aby nařízením napravila některé křivdy spáchané na odpůrcích komunistického režimu a na osobách, které byly postiženy jeho perzekucemi, v oblasti sociální, zdravotní a finanční.

Zákonem 261/2001 Sb. byl v ust. § 2 přiznán nárok na odškodnění politickým vězňům, a to nejen s odkazem na rozhodnutí zrušená podle zákon č. 119/1990Sb., ale i s odkazem na zákon č. 198/1993 Sb.

Zákonem č. 357/2005 Sb. s účinností od 19.9. 2005 (jímž byl mj. změněn i zákon č. 87/1991 Sb., avšak až s účinností od 1.1.2006) byl vedle jiných nároků na odškodnění založen ust. § 5 nárok na zvláštní příspěvek k důchodu, a to mj. i občanu České republiky, který pobírá starobní důchod nebo invalidní důchod z českého důchodového pojištění a který/§ 5 odst. 1, písm.c)/

1. je účasten rehabilitace podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., nebo u něhož bylo odsuzující soudní rozhodnutí pro trestné činy uvedené v § 2 zákona č.

119/1990 Sb., ve znění zákona č. 47/1991 Sb., zrušeno přede dnem jeho účinnosti, anebo byl účasten rehabilitace podle § 22 písm. c) zákona č. 82/1968 Sb., o soudní rehabilitaci, jestliže neoprávněný výkon vazby nebo trestu odnětí svobody činil celkem alespoň 12 měsíců, nebo

2. byl zařazen v tábore nucených prací nebo v pracovním útvaru, jestliže rozhodnutí o tomto zařazení bylo zrušeno podle § 17 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, anebo ve vojenském táboře nucených prací, jestliže rozkaz o jeho zařazení do tohoto tábora byl zrušen podle § 18 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb., ve znění zákona č. 267/1992 Sb. a zákona č. 78/1998 Sb., anebo v centralizačním klášteře s režimem obdobným táborům nucených prací, pokud celková doba pobytu v těchto zařízeních činila alespoň 12 měsíců, (dále jen "oprávněný"), má nárok na zvláštní příspěvek k důchodu (dále jen "zvláštní příspěvek").

Ust. § 5 odst. 2, věta třetí tohoto zákona stanoví, že „Osobou podle odst. 1 písm.c) se pro tyto účely rozumí i osoba, která byla neoprávněně omezena na osobní svobodě způsobem uvedeným v tomto ustanovení po dobu kratší než 12 měsíců, avšak byl na ní vykonán trest smrti anebo, která v průběhu tohoto neoprávněného zbavení osobní svobody zemřela“.

Vedle průběžně přijímaných zákonných změn v oblasti odškodnění či zmírnění křivd způsobených komunistickým režimem přijímaných Parlamentem ČR realizovala i vláda zmocnění uvedené v ust. § 8 zákona č. 198/1993 Sb., a to mj. např. nařízením vlády č. 622/2004 Sb., nařízením vlády č. 102/2002 Sb., nařízením vlády č. 122/2009 Sb. a také nařízením vlády č. 135/2009 Sb. ze dne 27. dubna 2009, o poskytnutí jednorázového příspěvku ke zmírnění některých křivd způsobených komunistickým režimem, dle něhož se v daném případě žalobce přiznání jednorázového příspěvku domáhal.

Vláda v ust. § 1 odst. 1 tohoto nařízení stanovila, že „Státní občané České republiky, kterým byl přiznán nárok na odškodnění podle § 23 odst. 1 písm. a) zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, a dále státní občané České republiky, kterým byl přiznán nárok na odškodnění za nezákonné zbavení osobní svobody v době od 25. února 1948 do 29. prosince 1989 podle jiných právních předpisů1), mají nárok na poskytnutí jednorázového příspěvku jako náhrady mzdy za dovolenou, na kterou by jim vznikl nárok, pokud by byli v řádném pracovním poměru (dále jen „příspěvek“). Podle odst. 2) se příspěvek stanoví ve výši 1 800 Kč za každý i započatý měsíc výkonu vazby, trestu odnětí svobody nebo jiného nezákonného zbavení osobní svobody.

Právní úprava nápravy křivd způsobených komunistickým režimem stran vymezení nároků různých skupin postižených osob není vzájemně provázaná, vykazuje absenci systémových vazeb v zákonech a podzákonných předpisech a terminologickou nepřesnost (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu č.j. 6Ads 4/2006-32, č.j. 4 Ads 10/2006-75), kterou lze vysledovat i ze shora uvedených ustanovení pokud jde o užití termínu „nezákonné/či neoprávněné omezení osobní svobody“, resp. „nezákonné zbavení osobní svobody“ nebo „neoprávněné zbavení osobní svobody“; z ust. § 5 odst. 2 zákona č. 357/ 2005 Sb., věta třetí plyne, že „nezákonným zbavením osobní svobody“ se rozumí výkon trestu či vazby (rehabilitace dle § 5 odst. 1 písm.c) bod 1. , ale i druhý způsob vymezený v bodě 2. následně, tj. zařazení ve vojenském táboře nucených prací. Soud v intencích závěrů rozhodnutí Ústavního soudu zn. I.ÚS 2366/07, včetně dalších rozhodnutí, jichž se žalobce dovolává (I. ÚS 712/05, II.ÚS 187/2000 ap.) proto vychází z toho, že v případě aplikace rehabilitačních předpisů platí, že teleologický přístup k výkladu práva musí převážet nad čistě dogmaticky gramatickým výkladem, aby byl v maximální míře naplněn rehabilitační účel předpisů a je třeba pak tyto předpisy interpretovat extenzivně ve prospěch postižených osob. V daném případě tak nemůže, a to i s ohledem na znění § 5 odst. 2, věty třetí, zákona č. 357/2005 Sb., při absenci provázanosti a systematičnosti právní úpravy obstát argumentace žalovaného, že zvláštní příspěvek dle tohoto zákona nebyl koncipován jako odškodnění za nezákonné zbavení osobní svobody, a tedy že v případě aplikace nařízení vlády č. 135/2009Sb. je nutno pod tímto pojmem rozumět jen výkon vazby nebo trestu odnětí svobody.

Soud ohledně závěrů žalovaného ve vztahu k výkladu právních předpisů, které na věc dopadají, vzhledem k argumentaci žalobce namítající nedostatek odůvodnění nyní napadeného rozhodnutí, pro úplnost vyšel i z předchozích vydaných rozhodnutí v této právní věci stranou žalovanou, maje na

zřeteli s ohledem na podstatu dané věci, že je jeho úkolem poskytnout žalobci účinnou ochranu. Tu v daném případě představuje posouzení klíčové otázky splnění podmínek nároku dle uvedeného nařízení vlády v případě žalobce, nikoliv jen zrušení napadeného rozhodnutí pro případný nedostatek jeho odůvodnění, kdy takový postup soudu by mohl vést i k tomu, že do odůvodnění následně vydaného rozhodnutí by žalovaná strana zavazala závěry z rozhodnutí ve věci dříve vydaných a zopakovaných ve vyjádření k žalobě, beze změny výroku ve věci. Úspěch žalobce v tomto soudním sporu by v takovém případě mohl být jen formálním. Soud je si vědom toho, že mu nepřísluší nahrazovat úvahy a závěry správních orgánů, nicméně v daném případě tak nečiní, toliko má za to, že musí vycházet i ze závěrů dříve vyslovených žalovanou stranou, toliko nezopakovaných v odůvodnění nyní žalobou napadeného rozhodnutí, na které však napadené rozhodnutí navazuje.

Ministerstvo vnitra o žádosti žalobce rozhodlo poprvé rozhodnutím ze dne 21.4.2010, jímž nárok na příspěvek podle nařízení vlády č. 135/2009 Sb. žalobci nepřiznalo se strohým odůvodněním, že základní vojenská služba u pomocných technických praporů, kterou vykonával v době od 15.11.1950 do 26.11.1952 tento nárok nezakládá. Jak již bylo shora naznačeno, ministr vnitra toto rozhodnutí zrušil a vyslovil v odůvodnění rozhodnutí jednak závěr, že uvedený příspěvek náleží osobám, které by jinak byly v řádném pracovním poměru (a nikoli nezákonně ve vězení) tj. rehabilitovaným dle zákona č. 119/1990 Sb., a dále uvedené nařízení připouští, že se vztahuje i na další občany, kteří byli nezákonně zbaveni osobní svobody a v důsledku toho byli odškodněni, tedy případy, kdy je „pojmově“ dovolená vzhledem k charakteru zbavení osobní svobody, vyloučena. Poukázal na ust. § 18 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb., dle něhož nebyl osobám zařazeným po dobu základní vojenské služby a výjimečného vojenského cvičení do vojenských pracovních táborů nucených prací nárok na odškodnění přiznán a s odkazem na ust. § 23 odst. 1 písm.a) zákona č. 119/1990Sb. uzavřel, že za nezákonné zbavení osobní svobody lze tak považovat jen vazbu, výkon trestu odnětí svobody nebo jiné, jím na roveň postavené, nezákonné zbavení osobní svobody. Občané nasazení ve vojenských táborech nucených prací byli povoláni k plnění povinné vojenské služby - nešlo tedy o nezákonné zbavení osobní svobody - a ve svém postavení měli nárok na čerpání dovolené. Ministr uvedl, že sice nesouhlasí s využitím osob v činné vojenské službě k hospodářským účelům, tímto tuto praxi „nelegalizuje“, ale musí vycházet z obsahu a smyslu uvedeného nařízení. V dalším poukázal na zákonnou úpravu řešení zmírnění křivd (mj. nařízení vlády č. 102/2002Sb., o vyplácení jednorázové finanční náhrady osobám zařazeným do vojenských táborů nucených prací, kdy jde o odškodnění zdravotní). Následně, jak již shora uvedeno poukázal na to, že jiná situace by nastala, pokud by osoba byla zařazena do PTP po dobu delší než 24 měsíců (nad rozsah základní vojenské služby) a delší pobyt by byl motivován „nespolehlivostí“. Ministerstvo vnitra následně rozhodnutím (po obdržení sdělení z Ministerstva obrany z 22.prosince 2010) rozhodnutím z 26.1.2011 žalobci příspěvek nepřiznalo s odůvodněním shora uvedeným, které aproboval ministr vnitra žalobou napadeným rozhodnutím, jak rovněž shora uvedeno.

Příspěvek tak žalobci nebyl přiznán proto, že na základě uvedené právní úpravy ministerstvo vnitra i ministr vnitra dospěli k závěru, že nárok přísluší jen občanům, kterým byl přiznán nárok na odškodnění podle zákona č. 119/90Sb. o soudní rehabilitaci (tj. i rehabilitovaným dle zákona č. 82/1968 Sb.) tj. politickým vězňům, popř. občanům internovaným v jiných zařízeních se srovnatelným režimem s vazbou nebo výkonem trestu odnětí svobody, který vylučoval poskytnutí dovolené a kterým bylo již odškodnění za tuto „internaci“ přiznáno podle jiných právních předpisů. Nezákonným zbavením osobní svobody však neshledali zařazení občanů povinných k výkonu základní vojenské služby do vojenských táborů nucených prací, protože šlo podle žalovaného stále o výkon povinné základní vojenské služby dle branného zákona /po dobu 24 měsíců/, a ani dobu zvláštního cvičení při níž byl taktéž občan v PTP, protože na tato cvičení nebyli povoláváni jen vojáci (občané) politicky pronásledovaní(„E“), jak sdělilo Ministerstvo obrany. Podle závěrů obou správních orgánů šlo v takovém případě /byť za jiných podmínek/ stále o výkon povinné základní vojenské služby dle branného zákona, včetně povinnosti vykonat výjimečné cvičení se započtením a dle branného zákona také náležela dovolená.

Soud se s uvedeným závěrem neztotožnil.

Podle Ústavy Československé republiky, zákona č. 150/1948 Sb. z 9. května 1948 150/1948 Sb., Čl.III (1) sice byla práce ve prospěch celku a účast na obraně státu obecnou povinností, jak preambule tak i Podrobná ustanovení Ústavy však garantovala rovnost občanů a osobní svobodu, kterou bylo možno omezit jen na základě zákona (§ 1, § 2). Podle § 34 Obrana státu a jeho lidově demokratického zřízení byla vrcholnou povinností každého občana, služba v lidově demokratické armádě Československé republiky pro každého občana nejvyšší ctí. Každý občan byl povinen účastnit se branné výchovy, konat vojenskou službu a uposlechnout výzvy k obraně státu. Na obranu státu a k její přípravě bylo lze od každého požadovat součinnost a věcné prostředky a ukládat mu omezení i věcná plnění. Podrobnosti (i ve vztahu k úřadům) stanoví zákon. Podle § 38 rovněž jen zákon stanoví, jakým omezením podléhají práva a svobody občanů za války nebo tehdy, dojde-li k událostem ohrožujícím zvýšenou měrou samostatnost, celistvost a jednotu státu, ústavu, republikánskou státní formu a lidově demokratické zřízení anebo veřejný klid a pořádek. Podle branného zákona č. 92/1949 Sb. (§ 1) bylo úkolem československé branné moci bránit svobodu a nezávislost tohoto státu, brannou moc tvořilo vojsko (osoby vojenské, jimiž se rozumí osoby odvedené a které mají služební povinnost) a veřejné ozbrojené sbory, které určí vláda, popř. též veřejné ochranné sbory podle § 46 až 50 tohoto zákona v době mimořádných opatření. Podrobnosti o právních poměrech příslušníků branné moci, způsobu vojenského výcviku a výkonu vojenské služby podle § 3 branného zákona měla upravit v mezích tohoto zákona, vláda, popř. v mezích vládních nařízení vydaných k jeho provedení ministerstvo národní obrany služebními předpisy (nenáleží-li prezidentovi).

Vznik a existence pomocných technických praporů, jako vojenských pracovních jednotek odporuje ust. § 3 odst. 2 branného zákona, jednak způsobem jejich zřízení a účelem, k němuž byly ustaveny, neboť branný zákon neumožňoval, aby vojenská základní služba probíhala formou pracovního nasazení v hornictví nebo stavebnictví. Pomocné technické prapory ustavené Výnosem ministra národní obrany vznikly formou nepřípustnou a pro účely neslučitelné s branným zákonem stanovenými úkoly branné moci. Nešlo ani o výjimečně možné použití vojáků v činné službě, respektive osob podléhajících branné povinnosti dle § 5 branného zákona, v případě mimořádných opatření za branné pohotovosti státu ve smyslu ust. § 45 a násl. branného zákona. Skutečnost, že zřízení pomocných technických praporů, resp. vojenských pracovních jednotek bylo provedeno v rozporu s platnými předpisy vyplývá z podkladů předložených žalobcem. Usnesení Policie ČR ze dne 13. 1. 2011 konstatuje, že zřízení vojenských pracovních útvarů s ohledem na nevojenských charakter těchto útvarů, u jejichž příslušníků byl vyloučen výcvik se zbraní náleželo do výhradní kompetence vlády. Nezákonný byl účel jejich zřízení, neboť jak vyplývá ze Směrnice pro vytvoření a činnost útvarových výběrových komisí, č.j. 83 432 Dův.-X.odb.1950 (dále jen Směrnice), kterou schválil tehdejší ministr národní obrany JUDr. A. Č. v roce 1950, ukládá tato směrnice k 1.10.1950 velitelům všech útvarů úřadu a velitelství zřídit výběrové komise u svého útvaru pro mužstvo nástupního ročníku 1950, přičemž hlavním úkolem těchto výběrových komisí bylo rozřídění příslušníků mužstva útvaru tohoto nástupního ročníku na základě kritéria o jejich politické spolehlivosti a třídního původu, a politicky nespolehlivé vojáky- výslovně označované jako osoby závadné (včetně příslušníků již případně sloužících v 2. roce základní služby) navrhnout do pomocných technických praporů. Osoby politicky nespolehlivé podle uvedené Směrnice byly mimo jiné i osoby dodané do táborů nucených prací (tzn. civilní tábory nucených prací zřízené na základě zákona č. 247/1948 Sb.), osoby odsouzené jako odpůrci režimu a dále mimo jiné například i osoby, které byly po únoru 1948 z politických důvodů vyloučeny ze studia na školách, osoby, které byly po únoru 1948 tzv. vyakčnány akčními výbory z veřejných funkcí, ale i osoby, které byly majiteli továren nebo podniků či vlastnily pozemky v určitém rozsahu („venkovské boháče“ a pod.). Zřízení pomocných technických praporů tak bylo v rozporu i s tehdejší platným ústavním pořádkem a právním řádem, pravým účelem jejich vzniku byla politická perzekuce vůči skupině obyvatelstva, která byla realizována tím, že občané, které stíhala branná povinnost ve smyslu branného zákona a nastoupili základní vojenskou službou a měli vykonávat tuto službu ve smyslu branného zákona, tuto vojenskou službu – výcvik k obraně vlastní fakticky nevykonávali, ale byli donuceni vykonávat jiné práce, a to i po delší dobu než byla doba základní vojenské služby, popř. v rámci tzv. výjimečných cvičení. Podle Tajného rozkazu ministra národní bezpečnosti z 10. května 1952, který navazoval na rozkaz náměstka ministra národní bezpečnosti ze dne 2.10.1952, bylo prováděno nadto i vyhledávání

politicky nespolehlivých osob a jejich povolávání na výjimečná cvičení dále pokračovalo i vůči těm, kteří nekonali vojenskou základní službu. Dle Směrnice z 15.4.1952 zn. II/2-60 taj. 1952 vše za účelem odstranění z civilního života nespolehlivých osob („z řad bývalé buržoazie a jejích přísluhovačů“) a získání pracovní síly atp. Podle Statutu pro činnost vojenských pracovních jednotek (VPJ) ze srpna 1952 byly pomocné technické prapory (lehké a těžké) zřízeny, aby prací byly převychovány politicky nespolehlivé osoby, jejich práce se využívá ve prospěch vojenské správy popř. v civilním sektoru. Zařazovány do nich byly i mj. politicky nespolehlivé osoby povinné vojenskou základní službou/klasifikace E/, do typu VPJ- pomocných technických praporů těžkých pak byly včleňováni vojáci politicky nespolehliví (kromě instruktorů spolehlivých) a používání vesměs pro důlní práce, politicky nespolehliví konali výcvik pouze beze zbraně.

Způsob zřízení pomocných technických praporů v rozporu se zákonem a účel za kterým byly zřízeny vykazuje jednoznačně znaky politické perzekuce, zařazení občanů v nich a nucená práce v nich vykonávaná příslušníky těchto útvarů tak nemůže být, má-li být smyslem a účelem náprava křivd, pokládána za standardní výkon základní vojenské služby dle branného zákona, ale jako nezákonné zbavení osobní svobody (omezení zásadním způsobem), jemuž odpovídal i režim v těchto zařízeních. Skutečnost, že podle nyní platné právní úpravy se má za to, že příslušníci vojenských pracovních táborů (i PTP) splnili tímto svoji vojenskou povinnost je zákonnou fikcí, pro účely rehabilitace je nutno vycházet z faktického stavu věci, kdy nešlo o výcvik k obraně vlasti, ale politickou persekuci osob nucenou prací. Statut pro činnost vojenských pracovních jednotek stanoví limity pracovní doby a přesčasů, jejich prodloužení i přes uvedený limit, pro těžké PTP povoluje přesčasy nad limit stanovené na 232 hodin, prodloužený až na 272/měs.(480 ročně) či 312/měs.(720 hodin ročně) podle požadavků Ministerstva paliv a energetiky pak stanovené ministrem národní obrany. Odměna za práci (mzda) byla organizací „zaměstnávající“ příslušníky vyplácena ve prospěch branné moci, jak vyplývá z doložených dokladů, mj. i Smlouvy předložené při jednání (byť se vztahuje k PTP ve stavebnictví). I podle Statutu citovaného (bod XI.) z platy byly odečítány srážky na režii vojenské správy, způsobem, který byl v reálném případě příslušníků politicky nespolehlivých doložen zástupcem Svazu PTP (z výplaty cca 1200,-Kč vypláceno fakticky cca 100,-Kč). Zákonný institut základní vojenské služby byl tímto zneužit k jiným účelům.

Soud rovněž nesdílí závěr žalovaného, že osoby tímto způsobem perzekuované měly nárok na dovolenou podle branného zákona, stejně jako vojáci vykonávající skutečně tuto službu v bojových jednotkách. Z uvedeného Statutu pro činnost vojenských pracovních jednotek v bodě X. (vydaného až v r. 1952) vyplývá, že užívá pojem „dovolená“ či „odměna“ a stanoví limity s přihlédnutím k vykonané práci v uplynulém měsíci, a to pevně a s progresivním stupňováním a tím „*dává záruku, že odměny ve formě „dovolených“ a „volna“ nebude zneužíváno a dostane se jich jenom těm, kteří si je zaslouží*“. Základ pro výpočet dovolených a volna udělených u útvaru se stanoví u všech lehkých a těžkých PTP: 5 % na měsíc z celkového stavu útvaru a může být udělen toliko, pokud útvar plnil normy, podle typu útvaru a příslušníků do něho včleněných, na nejméně 130%, resp. 140%, 125%, 95% či 120%, za každé další zvýšení plnění normy či zpevnění (opět procentem) je stanoveno zvýšení počtu dovolených a volna o 1%, přičemž nejsou-li splněny uvedené limity základní výše, „*dovolená a volna k opuštění ubytovacího prostoru nemůže být udělena*“. Počet dovolených útvaru pak nesmí přesahovat 1/4 celkového a to s dalšími omezeními. Z uvedeného plyne, že ve skutečnosti příslušník útvaru neměl „nárok“ na dovolenou, ale případné její udělení či udělení volna k opuštění ubytovacího prostoru, bylo odvislé od plnění pracovních norem s využitím nadto limitů nad rámec jak zákonné pracovní doby, tak zvláště stanovených vůči konkrétním skupinám osob, v táborech nucených prací zařazených z důvodů politické perzekuce, to při samotném nelegálním vzniku těchto útvarů.

O nároku na náhradu mzdy za dovolenou, na kterou by těmto příslušníkům vznikl nárok, pokud by byli v řádném pracovním poměru, tak je nutno ve smyslu aplikovaného nařízení vlády uzavřít, že přísluší, neboť pakliže ve smyslu „materiálního zabezpečení“ i dle uvedeného Statutu měli dostávat příslušníci za práci plat, z něhož byly odečteny však srážky na zabezpečení vojenské správy, na jejich pobyt, stravu a pod. a jestliže i vyplacená náhrada mzdy za „nečerpanou dovolenou“ (která byla vyplácena státní organizací, kde pracovali) šla ve prospěch vojenské správy, pak má být za takto nastoleným nezákonným stavem postižený občan odškodněn.

Tomu, že postup při zřícení pomocných technických praporů a při zařazování branců podléhajících branné povinnosti do těchto vojenských útvarů byl jednou z forem zneužití armády k politické perzekuci /a že „nárok“ na dovolenou je tak v rovině spíše teoretické, pozitivistickým výkladem práva) nasvědčují i další skutečnosti plynoucí z usnesení Policie ČR ze dne 13. 1. 2011(str. 13), odkazující na tzv. Třídní a politickou repatriaci branců v roce 1950, vypracovanou náčelníkem generálního štábu Ministerstva národní obrany, rovněž tak na materiál ze zasedání Vojenské rady ministra národní obrany z 15. 8. 1951 a další, včetně materiálu tam označeného, který se týká povolání politicky nevyhovujících osob na výjimečné cvičení, v němž se otevřeně konstatuje, že „není kryto branným zákonem“. Obdobně je zde citována kopie přípisu z 26. 6. 1952 č.j. 005426-NM, jímž je zadokumentován „návrh na prodloužení vojenské základní služby osobám klasifikace E“, podle něhož bylo navrženo zákonnou dvouletou základní vojenskou službu těchto osob prodloužit na dobu neurčitou, a to nejméně do roku 1954. Jako důvod je zde uveden nedostatek pracovních sil ve vojenském stavebnictví a současně možnost tyto osoby převychovávat.

Skutečnost, že vznik útvaru PTP neměl oporu v žádném z dobových právních předpisů a jejich řízení bylo v rozporu s Ústavou Československé republiky i branným zákonem č. 92/1949 Sb., stejně tak jako průběh této „služby“ vyplývá i dopisu ministra obrany A. V. z 23. 4. 2012 č.j. 328/2012-1140 adresovaného členům Svazu PTP, který odkazuje na již shora uvedené dokumenty s tím, že uvedený Statut neměl charakter ani služebního předpisu, jak to v tehdejší době předpokládal branný zákon. Stran aplikovaného ustanovení nařízení vlády č. 135/2009 Sb. ministr uvedl toliko, že jeho výklad přísluší Ministerstvu vnitra popřípadě v rámci správního soudnictví soudu.

Na základě uvedeného soud proto dospěl k závěru, že je přípustný výklad nařízení vlády č. 135/2009 Sb., že i u příslušníků vojenských táborů nucených prací, resp. PTP, kteří do nich byli zařazeni z důvodu politické perzekuce a nuceni vykonávat práci, k níž byly tyto útvary přiděleny, je naplněn pojem „nezákonné zbavení osobní svobody“, neboť nešlo o výkon základní vojenské služby dle branného zákona.

V daném konkrétním případě žalobce je nesporné, že poté, co byl ještě v souladu s branným zákonem povolán k výkonu základní vojenské služby dne od 1. 10. 1950, došlo následně po šesti týdnech, jak vyplývá i z předložených materiálů Ministerstva obrany, které si soud vyžádal, k tomu, že byl přemístěn k 51.PTP, 4 rota, následně byl dále přeřazen a až do 30. 9. 1952 pracoval v uhelných dolech, přičemž po ukončení 2 let byl dále tzv. „přidržen“ na první a druhé výjimečné cvičení do 26.11.1952, přičemž i po dobu tohoto cvičení pracoval na stejném místě a stejným způsobem jako v době předchozí. Nešlo tedy o cvičení ve smyslu ust. § 39 odst. 8 branného zákona, jehož smyslem mělo být osvojení si obsluhy nových bojových či z výcvikových důvodů. Důvod, pro který žalobce byl poté, co nastoupil základní vojenskou službu 1. 10. 1950, přeřazen od 15.11.1950 k pomocnému technickému praporu a nebyl ponechán v bojovém útvaru, ale byl zařazen do útvaru vojenské pracovní jednotky, jejímž smyslem byla převýchova politicky nespolehlivých občanů, vyplývá z materiálu Ministerstva obrany, který byl předložen. V něm je doloženo, že žalobce byl vyloučen z vysoké školy. Předtím měl žalobce za účelem studia povolen odklad nástupu vojenské služby až do 1.10. 1950. Že důvodem vyloučení byla politická perzekuce vyplývá z Potvrzení pro účely mimosoudní rehabilitace vydaného 15. 8. 1991 děkanátem Právnické fakulty Masarykovy Univerzity v Brně, podle něhož byl dne 15. 2. 1949 vyloučen ze studia z důvodu politické perzekuce. V Potvrzení téže fakulty z 15.2.1949 pak plyne, že absolutoria dosáhl sedmým zimním semestrem. V navazující kopii dopisu z 13.4.1949 na téže listině se uvádí, že Ministerstvo školství, věd a umění výnosem z 30. 3. 1949 čís. 34.529/49-III/1 sdělilo bez udání důvodů, že odvolání žalobce proti rozhodnutí disciplinární komise, jímž byl vyloučen ze studií, bylo zamítnuto. Potvrzení, že je žalobce rehabilitovaným studentem bylo vydáno uvedenou vysokou školou i v roce 2009. Sdělením Ministerstva obrany podaným Ministerstvu vnitra, že žalobce nebyl označen písmenem „E“ byla tak toliko vyjádřena skutečnost, že v materiálech vedených ve vojenských archivech, výpisech o službě ve vojenském táboře nucených prací a podobně, nebyla tato kategorie vyznačena, nikoli, že by tím bylo popřeno, že žalobce takovou osobou byl, jak to konečně vyplývá i z dopisu tohoto ministerstva žalobci ze dne 22.2.2012. Z podkladů předložených ministerstvem obrany (oproti tvrzení tohoto úřadu soudu z 27.3.2012) plyne, že rozhodnutím ze dne 24.6.2002 byla přiznána žalobci náhrada dle nařízení vlády č. 102/2002Sb. za 25 započatých měsíců služby ve vojenském táboře nucených prací.

Spis tohoto ministerstva byl založen k řízení o žádosti o vydání potvrzení podle § 18/1 zák.č. 87/91Sb.(zrušení povolávacích rozkazů ke službě ve vojenském táboře nucených prací).

Městský soud v Praze z uvedených důvodů proto podle ust. § 78 odst. 1 a 3 s.ř.s. zrušil žalobou napadené rozhodnutí i rozhodnutí orgánu I. stupně pro nezákonnost a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

O nákladech řízení soud rozhodl podle ust. § 60 odst. 1 s.ř.s. Podle ust. § 60 odst. 1 s.ř.s. má žalobce, měl-li úspěch ve věci, nárok na náhradu důvodně vynaložených nákladů řízení proti žalovanému. V daném případě náklady řízení představují náklady za zastoupení. Žalobce podal žalobu sám, plnou moc doložil až s podáním ze dne 9.5.2012. Soud proto přiznal úspěšnému žalobci náhradu nákladů řízení, a to za 3 úkony právní služby (převzetí, podání 9.5.2012, jednání 6.9.2012) po 2.100,-Kč a 3x paušál po 300,-Kč (vše dle ust. § 7, § 9 odst. 3 písm. f) a § 11 odst. 1 písm. a), d) a § 12 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb. ve znění vyhlášky č. 276/2006 Sb. s účinností od 1.9.2006), úhrnná náhrada nákladů za zastoupení včetně příslušné částky DPH tak činí 8.640,-Kč.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku nelze podat kasační stížnost; to neplatí, je-li jako důvod kasační stížnosti namítáno, že se soud neřídil závazným právním názorem Nejvyššího správního soudu /§ 104 odst. 3 písm.a/ s.ř.s./. V takovém případě lze podat kasační stížnost za podmínek uvedených v ustanovení § 102 a násl. s. ř. s. ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

V Praze dne 6. září 2012

Mgr. Jana Brothánková, v.r.
předsedkyně senátu